

ביקורת || לי חג'ג' – לא שימור ולא נעליים ניוזלטר החלון || סמדר שפי || 04.05.2014

לא שימור ולא נעליים תערוכת היחיד של ליז חג'ג' מצוינת, מרגשת, מאלו שבשביל לראות כמותה מוצדק לצלוח כל כך הרבה אמנות בינונית. היא תערוכה שמשאירה ציפיה לראות לאן תמשיך חג'ג' מכאן ותקוות גדולות. האמנות של חג'ג' מקולפת, ללא עור, ללא הגנות. בלי צלופן וסרטים מרשרשים היא מציעה תמצית של חוויה, חיתוך מדויק, כואב, של פאסדת המציאות.

כוחה מונח בכך שהתחושה היא ששום דבר לא יכול להיות שונה ממה שהוא, שיש סדר פנימי, בהחלט אינדיסניקרטי, בעולם שיצרה. דמיון, אירוניה, תבונה ובעיקר סוג של פיתוח מאפיינים את **לא שימור ולא נעליים**. שדה הפעולה הצורני אינטלקטואלי של חג'ג' מתרחש בצומת בין המורשת של יוזף בויס הגרמני לדלות החומר הישראלית, מינימליזם אמריקאי ומה שאכנה כפיסול עם הומור של פישלי וויס השווייצרים (וייס הלך לעולמו לפני שנתיים) ואורס פישר השווייצרי הפועל בארה"ב. מהצומת הזו היא עושה שירה. ב"ללא כותרת", הציבה מעל זוג מגפי לבד שמצאה בחנות יד שנייה בבאר שבע אבסורד שנשמע כמו שם לסרט דוקומנטרי, המקפל את כל קשיי ההגירה ממזרח אירופה ללבנט), תיבה של החומר ממנו עושים מזרונים למיטות (גומאור) שנראה כמו גוש שיש גדול. עליו, במרכזו, הציבה כד מעודן באפור בוהק מעוטר כוכבים. שרשרת האסוציאציות המופעלת היא כמעט אין סופית – מכדי קבורה יוונית ורומים ועד תועפות השיש בקבר מדיצ'י שתכנן מיכאלאנג'לו וכמובן מיתוס הגאולה העצמי של בויס. לחג'ג' יש את היכולת ליצור כמעט אנימציה בחומרים כך שנדמה שהגוף כבד המשקל עד יתחיל לזוז באותו חן של דברים עצומים (או כמו הפילים בחצאיות בפנטזיה של דיסני). הדיבור על המוות, על הקץ כל כך גלוי, שיש בו מידה של יובש, של עובדתיות, שמאפשרת לדלג על רגשנות ולעסוק ברגשות. העבודות ניבנו בחלל הגלריה בשבועות שקדמו לתערוכה כך שהשיח ביניהן צמח והשתנה ואולי לפעמים התגלה. חג'ג' עושה שימוש נרחב ב ready made אבל יוצרת קומפוזיציות שאינן נובעות ממנו, אינן מקדשות את החפץ או אפילו משתעשעות בו אלא מתיחסת לחפצים כמין התרחבות של הפעולה היצירתית. טקסט התערוכה לקוח מההמנון *ההומרי לאפרודיטה* (בתרגום אהרון שבתאי) בו מסופר על אלת השחר שלקחה בן תמותה בו חשקה וביקשה עבורו חיי נצח מזאוס, אבי האלים. זאוס אכן נענה לבקשתה, אך היות ולא ביקשה נעורי נצח למאהבה, האהוב הזקין ונזנח, הודר לחדר צדדי ושם המשיך לחיות לנצח בזקנה. הסיפור הטרגי, משמש מפתח לקריאת התערוכה כולה כסיפור על התכלות זמניות, שני נושאים שהאמנות, שבבסיסה מבקשת תמיד להתחכך עם הנצח, עוסקת בהם מקדמת דנא.

ערמה של סלילי רשת לולים על שטיח לינוליאום, שמחקה רצפת אלומיניום, קשורים בחבל שחור. העבודה מחייכת כך נדמה למינימליזם של אמנים כמו דונאלד ג'אד או סול לויט. היא מאמצת את בהירות המבנה המינימליסטי, את הקונקרטיות כערך, ובמידה רבה גם את העדר חיקוי המציאות ואז קושרת הכול בחבל, כמו צרור נדודים של פלטי שחפציו נעלמו זיכרונותיו התפוגגו, ורשתות ריקות, מסננות עם חורים גדולים מידי, נותרו במשבצת הקטנה שניתנה לו בעולם.

כאב חשוף יש גם בעבודת פינה בה חימר נמרח משני צידי פינת הקיר, כאילו ניסו ידיים לגרד את הקיר, לפתוח פתח ולברוח. בגושי החמר שמונחים על הארץ, ובוודאי מתייבשים משך התערוכה, יש את רמיזה לדמות האנושית, בגלל הקישור הבסיסי של אדם וחמר שמצוי במיתוסים ודתות רבות, לרבות ביהדות.

עבודה *ללא כותרת* נראית כחיה, אולי חמור מורכבת מקרשים ארוכים, חמר, לבני מדרכות בשקיות, בד אפור, ומתכת. אפשר לחשוב על העבודה בהקשר לעבודות המצוינות שיצרה יהודית לוינ בשנות ה 80 המאוחרות, העבודות של גיטלין ראו צילומים בביקורת על תערוכתו בפתח תקווה (<http://www.smadarshoeffi.com/?p=1136>) ולא מעט חפצים שנקרים שדרכו של מי שהולך ברחוב בחלקים היותר מחוספסים של תל – אביב, כמו בדיוק מחוץ לגלריה. יש משהו מצחיק ומכמיר לב בחמור שמוצב ליד פסל מתכת חלודה שחבל אדום קשור סביבו וכותרתו **הנזיר**. האסוציאציות המיתיות-דתיות משתברות מול הפיסוליות של חג'ג' שחוגגת את המבנה העדין, השברירי..

סידרת קולאזים קטנים ומקסימה, בדמיון וזיקה חזקות כל כך לתנועות אמנותיות מוקדמות של המאה העשרים שנדמה שיש בכך ברור פנימי של תולדות אמנות או סוג של התחפשות (למרות שיש הכך המשכיות לעבודות הציור שיצרה כבר במדרשה אותה בגרה ב 2006). היא דביקה צילומי צבע על שחור לבן, יוצרת קלסטר פנים כמו מסכות ויוצרת עבודות שנמצאות דיאלוג אם שורת אמנים בהם מקס ארנסט, מאן קיי, פיקבייה ועוד.

הקסם בתערוכה הוא האופן בו היא אומרת שירה – כדורי ביליארד תחת יריעת לבד מתוחה כאוהל (שזוכר את אברהם מכניס האורחים ואת בויס), סולם שלא ניתן לטפס עליו, וידיעה שהחומרים מתכלים – שבירים ומשתנים כל העת, מזדקנים כמו המאהב, ההופך למאהב לשעבר של אלת השחר. הזמן אינו עוצר לאיש, **לא שימור ולא נעליים**.

גלריה רו ארט אוצרת: נוגה דוידסון
שביל המרץ 3 בניין 8 קומה 4 תל אביב

RAWART
GALLERY

3 Shvil HaMeretz st. Building 8, 4th Floor, Tel Aviv 66535
T: 972-3-6832559 F: 972-3-6817440
M: info@rawart-gallery.com W: www.rawart-gallery.com